

Sarah McCoy

De bakkersdochter

Een

3168 FRANKLIN RIDGE DRIVE
EL PASO, TEXAS
5 NOVEMBER 2007

Reba had Elsie's German Bakery al meer dan een week lang dagelijks geprobeerd te bellen, maar geen gehoor gekregen. Elke keer kreeg ze een nasale West-Texaanse stem op het antwoordapparaat. Ze nam een slok jus d'orange om haar stem voor de piep een zonnig en vriendelijk laagje te geven.

'Hallo, je spreekt met Reba Adams van het tijdschrift *Sun City*. Ik bel voor Elsie Meriwether. Ik heb mijn nummer al twee keer eerder ingesproken, dus als u mij terug zou kunnen bellen... graag. Bedankt.' Ze hing op en gooide de draadloze telefoon op de bank. 'Ps. Haal je kop uit de oven en neem die telefoon op, verdomme!'

'Waarom ga je er niet gewoon naartoe?' Riki trok zijn jas aan.

'Er zit niks anders op, vrees ik. Mijn deadline is over twee weken,' klaagde Reba. 'Ik dacht dat dit een gemakkelijk artikel zou worden – leuk om te schrijven. Een uur aan de telefoon, de fotograaf ernaartoe en klaar is kees. Het moet gewoon een positief portret worden.' Ze liep naar de koelkast en bekeek de karamelcheesecake die Riki voor die avond had bewaard. 'Kerstmis-overde-hele-wereld, vanuit een regionale invalshoek.'

'Mm-mm.' Riki rammelde met zijn autosleutels. 'Nou, dat moet niet al te moeilijk zijn. We hebben Texas en Mexico – de rest doet er niet toe, toch?' Hij gniffelde.

Reba rolde met haar ogen en wilde maar dat hij een beetje opschoot en ophoepelde. Dat ze zo naar zijn vertrek uitzag, maakte haar op een verdrietige manier nostalgisch. Vroeger had zijn aan-

wezigheid giechelbuien aan haar ontlokt, alsof ze te veel glazen wijn had gedronken. Toen had ze zijn snedige opmerkingen aantrekkelijk gevonden, op een cowboyachtige manier; door zijn donkere looks en Spaanse accent werd alles exotisch en vlammend, schaamteloos en onweerstaanbaar.

Toen ze aan een artikel over immigratie werkte, had ze met hem meegelopen op de grenspatrouillepost waar hij werkte, amper in staat om haar pen zo stil te houden dat ze er aantekeningen mee kon maken; de vibraties van zijn stem trilden door haar werfelkolom tot haar vingertoppen door, als bij een stemvork.

De rondleiding op de grenspost en het interview eindigden waar die begonnen waren: bij de ingang. ‘We doen hier ook maar gewoon ons werk,’ had hij gezegd toen hij de deur voor haar openhield om haar uit te laten.

Ze had geknikt en was nog even een ongemakkelijk moment blijven staan, niet in staat haar voeten ervan te overtuigen dat ze zich van zijn donkere magnetische blik los moesten maken.

‘Het kan zijn dan ik nog wat meer informatie nodig heb... Heb je straks misschien nog tijd?’ had ze gevraagd, en hij had haar meteen zijn mobiele nummer gedictieerd.

Een paar weken later lag ze naakt naast hem en vroeg ze zich af wie deze vrouw was die in haar lichaam was gevaren. Niet Reba Adams. In elk geval niet de Reba Adams uit Richmond, Virginia. Die vrouw zou nooit met een man naar bed zijn gegaan die ze nog maar net kende. Schandalig! Maar deze vrouw voelde zich gloednieuw, en dat was precies wat ze wilde. Dus had ze haar lichaam om het zijne gekruld en haar kin op zijn gebruinde borst gelegd, terwijl ze wist dat ze kon opstaan en weg kon wanneer ze maar wilde. Die macht bezorgde haar een licht gevoel in haar hoofd van voldoening, maar ze wilde niet weg, en ze wilde ook niet dat hij wegging. Ze bad ter plekke dat hij zou blijven. Dat had hij dan ook gedaan en nu voelde ze zich net een trekvogel die aan een rots in de woestijn zat vastgebonden.

Ze wiebelde gespannen met haar voet. Haar maag rommelde. ‘Tot straks.’ Riki gaf haar een kus op haar achterhoofd.

Reba draaide zich niet om.

De deur ging open en weer dicht, en er woei een koude zucht

novemberlucht om haar blote enkels. Toen zijn wit-met-groene pick-up van de Amerikaanse douane- en grensbewaking langs het raam was gereden, pakte ze de taart uit de koelkast, en om de drie resterende punten precies symmetrisch te houden sneed ze van allemaal een piezeltje af en likte toen het botermes schoon.

Halverwege de middag zette Reba haar auto voor Elsie's German Bakery aan Trawood Drive. De winkel was kleiner dan ze gedacht had. Boven de deur hing een bewerkt houten bord: BÄCKEREI. Ondanks de gemene wind die om de Franklin Mountains joeg, rook het er naar gistbroden en honingglazuur. Reba zette haar kraag onder haar kin omhoog. Het was kil voor El Paso – zeventien graden maar.

Een vrouw met donker haar en haar zoontje kwamen wat wankeel naar buiten gelopen en de bel boven de deur van de bakkerij rinkelde. De jongen had een pretzel in zijn hand, bezaaid met korrels zout en al met een hap eruit.

‘Maar wanneer krijgen we dan peperkoek?’ vroeg hij.

‘Na het eten.’ Ze pakte zijn handje.

‘Wat eten we?’ De jongen nam een hap uit de knoop in het midden.

‘*Menudo.*’ Ze schudde haar hoofd. ‘Eten, eten, eten. Dat is enige waar jij aan denkt.’ Ze trok de jongen langs Reba mee. Ze roken helemaal naar kaneel en allspice.

Reba liep vastberaden de winkel in; ze wilde nu haar antwoorden wel eens. Er klonk jazzachtige bigbandmuziek. In de hoek zat een man de krant te lezen met een kopje koffie en een plak kerststol. Achter de vitrine stond een slanke, maar stevige vrouw met zilverblond haar, die vakkundig een blad met knapperige broodjes in een mand liet glijden.

‘Jane! Ik heb gezegd dat je er karwijzaad op moest doen, geen zonnebloempitten!’ riep iemand van achter de met een gordijn afgeschermd deuropening die de winkel van de keuken scheidde.

‘Ik ben met een klant bezig, mama,’ zei Jane. Ze schoof een grijzende pluk ponyhaar achter haar oor.

Reba herkende haar nasale Texaanse accent van het antwoordapparaat.

‘Zegt u het maar. Dit zijn de laatste *Brötchen* voor vandaag. Vers.’ Ze knikte naar de mand.

‘Dank u wel, maar ik... Ik ben Reba Adams.’ Ze zweeg even, maar Jane gaf geen enkel teken van herkenning. ‘Ik heb een paar keer een boodschap op uw antwoordapparaat ingesproken.’

‘Een bestelling?’

‘Nee, ik schrijf voor het tijdschrift *Sun City*. Ik wilde een interview doen met Elsie Meriwether.’

‘O, neem me niet kwalijk. Ik luister de berichten meestal op zondag af, maar daar ben ik afgelopen weekend niet aan toegekomen.’ Ze draaide zich om naar de keuken. ‘Mam, er is iemand voor je.’ Ze tikte met haar vingers op het ritme van de jazztrompetten op de kassa, en probeerde het toen nog een keer. ‘Mam!’

Er kletterde een pan neer. ‘Ik ben aan het kneden!’

Jane haalde verontschuldigend haar schouders op. ‘Ik ben zo terug.’ Ze schoof het gordijn opzij, en Reba zag even stalen keukenapparatuur en een breed eikenhouten bakkerswerkblad.

Reba bekeek de goudkleurige broden die in manden op de open planken lagen: *Roggenbrot* (roggebrood), *Bauernbrot* (boerenbrood), *Doppelback* (dubbel gebakken), *Simonsbrot* (volkoren), Schwarzwald, rogge met uien, pretzels, maanzaadbroodjes, *Brötchen* (tarwebroodjes). In een glazen vitrine lagen zoete lekkernijen in keurige rijen met een bordje erbij: marsepeintaartjes, bitterkoekjes, drie verschillende soorten *Kuche* (taart: hazelnoot, kersenkwark en kaneelboter), amandelhoningrepen, *Strudel*, *Stollen*, *Quittenspeck* (kweepeergelei), roombroodjes en *Lebkuchen* (peperkoek). Op de kassa zat een briefje geplakt met: VERJAARDAGSTAARTEN OP BESTELLING.

Reba’s maag rammelde. Ze draaide zich van de vitrine om en richtte haar aandacht op de verlepte bladeren van de dilleplant die naast de kassa stond. Het mag niet, het mag niet, hield ze zichzelf voor, en haalde toen een rolletje maagzuurtabletjes met fruitsmaak uit haar tas en stak er een in haar mond. Het smaakte naar snoep en stilte even haar behoefte.

Er kletterde weer een pan, gevolgd door een stroom hakkerig Duits. Jane kwam terug met verse bloem op haar schort en onderarmen. ‘Ze moet even een paar taarten afmaken. Wilt u soms een kopje koffie, mevrouw?’

Reba schudde haar hoofd. ‘Nee hoor, dank u. Ik ga wel even zitten.’

Jane wees naar de cafétafeltjes, zag toen dat haar armen onder zaten en veegde het meel de lucht in. Reba nam plaats en haalde haar opschrijfblok en haar bandrecorder tevoorschijn. Ze wilde echt zorgen dat ze nu antwoorden kreeg die ze voor haar artikel kon gebruiken, zodat ze hier niet nog een keer naartoe hoefde. Jane veegde de vitrine schoon met iets wat naar lavendel rook en werkte toen de tafeltjes in de bakkerij af.

Aan de muur naast Reba hing een ingelijste zwart-witfoto. Op het eerste gezicht dacht ze dat het Jane was, naast een oudere vrouw – Elsie misschien. Maar hun kleren klopten niet. De jonge vrouw had een witte jurk aan met een lange cape eroverheen, en haar lichte haar zat opgestoken. De oudere vrouw naast haar had een traditionele Duitse Dirndl aan, geborduurd met iets wat margrietten leken. Ze hield haar handen voor zich in elkaar geslagen en keek bedeesd, terwijl de jongere vrouw een schouder naar de camera schuin hield en breed glimlachte; haar ogen straalden en keken lichtelijk verontwaardigd naar degene die achter de camera stond.

‘Mijn oma en mijn moeder – Kerstmis 1944,’ zei Jane.

Reba gaf een knikje naar de foto. ‘Ik zie wel dat het familie is, ja.’

‘Dat was in Garmisch, voor het einde van de oorlog. Ze heeft nooit veel over haar jeugd verteld. Een paar jaar later is ze met mijn vader getrouwd, zodra het militaire omgangsverbod opgeheven was. Hij is daar anderhalf jaar gestationeerd geweest, bij de medische dienst van het leger.’

‘Dat klinkt als een goed verhaal,’ zei Reba. ‘Twee mensen uit totaal verschillende werelden, die elkaar dan zo ontmoeten.’

Jane sloeg de poetsdoek in de lucht. ‘Zo gaan die dingen toch?’

‘Hoe bedoelt u?’

‘In de liefde.’ Ze haalde haar schouders op. ‘Het overkomt je gewoon – *bam*.’ Ze spoot wat lavendel op de tafel en veegde hem schoon.

Als Reba het ergens niet over wilde hebben was het wel over liefde, zeker niet met een vreemde. ‘Dus uw vader is Amerikaan en

uw moeder is Duitse?’ Ze tekende een helix in haar opschrijfblok en hoopte maar dat Jane gewoon antwoord zou geven op haar vragen en niet ook van alles van haar zou willen weten.

‘Ja. Mijn vader was Texaan, geboren en getogen.’ Nu Jane het over haar vader had, begonnen haar ogen te stralen. ‘Na de oorlog heeft hij aangegeven dat hij op Fort Sam Houston gestationeerd wilde worden, en het leger heeft hem toen Fort Bliss gegeven.’ Ze lachte. ‘Maar mijn vader zei dat alles in Texas beter was dan Louisiana, Florida, of een post in het ellendige noorden, godbetert.’ Ze schudde haar hoofd en keek toen op. ‘U hebt toch niet toevallig familie in New York of Massachusetts, hè? Je weet het tegenwoordig niet met die accenten. Neem me niet kwalijk, hoor. Ik heb een slechte ervaring gehad met een pizzabakker uit New Jersey. Dat heeft een slechte indruk achtergelaten.’

‘Ik voel me niet aangesproken, hoor,’ zei Reba.

Ze had ergens een verre neef die aan de Syracuse University had gestudeerd en uiteindelijk in New York was blijven wonen. Haar familie kon zich niet voorstellen hoe iemand daar de koude winters uithield en vermoedde dat de mensen zelf ook van die ijskoude temperatuur doortrokken raakten. Reba was maar een paar keer in het noordoosten geweest, en dan nog altijd in de zomer. Ze hield meer van warme streken. De mensen daar waren bruin en glimlachten altijd – kortom, ze maakten een gelukkige indruk.

‘Ik kom uit het zuiden. Uit Virginia, uit de buurt van Richmond,’ zei ze.

‘En wat doet een meisje uit Virginia dan hier helemaal?’

‘De lokroep van het Wilde Westen.’ Ze schokschouderde. ‘Ik ben hiernaartoe gekomen om voor *Sun City* te gaan schrijven.’

‘Dat meen je niet! Halen ze hun mensen daar helemaal vandaan?’ Jane sloeg haar poetsdoek over haar schouders.

‘Niet echt. Ik dacht ik begin hier en dan van hieruit naar Californië – LA, Santa Barbara, San Francisco.’ Die droom maakte haar nog steeds rusteloos hoopvol. Reba ging wat verzitten. ‘Maar we zijn nu twee jaar verder en ik zit nog steeds hier.’ Ze schraapte haar keel. Nu was zij aldoor aan het woord, terwijl ze juist wilde dat Jane van wal stak.

‘Ik begrijp het, hoor.’ Jane ging aan het cafétafeltje zitten en

zette haar lavendelschoonmaakspul op de grond. ‘Dit is natuurlijk een grensplaats, een doorgangsroute, een oversteekplaats, maar sommige mensen komen daar nooit aan toe. Die zitten vast tussen waar ze vandaan komen en waar ze naartoe op weg waren. En na een paar jaar weet niemand toch meer waar ze aanvankelijk naartoe wilden. Dus dan blijven ze maar hier.’

‘Dat kan ik gebruiken.’ Reba tikte met haar pen. ‘Maar u woont hier toch al een tijd, hè?’

‘Mijn hele leven. Ik ben geboren in het Beaumont Hospital in Fort Bliss.’

‘Maar waar bent u dan op weg naartoe als u toch al thuis bent?’

Jane glimlachte. ‘Dat je ergens geboren bent, betekent nog niet dat dat ook je thuis is. Soms kijk ik naar de treinen die hier langskomen en dan zou ik willen dat ik erin kon springen. Dan zie ik de vliegtuigen strepen trekken door het blauw en dan wilde ik dat ik erin zat. Mijn moeder heeft altijd al gezegd dat ik een dagdromer, een zwerver ben. Wat ik ook ben, ik wou dat ik niet zo was. Met dat dromen schiet ik niks op.’

Twee

HET LEBENSBORN-PROGRAMMA
STEINHÖRING, DUITSLAND
20 DECEMBER 1944

Lieve Elsie,

Met het bericht dat Estland onder de voet is gelopen door het Rode Leger, schrijf ik je deze brief met stijgende bezorgdheid over onze goede Duitse strijdmacht en met een bezwaard gemoed over onze gesneuvelde soldaten. Van alle gebouwen hier op het terrein in Steinhöring en van alle woningen in de buurt zijn de ramen verduisterd. Een paar meisjes hebben familieleden verloren – vaders en broers. Verder zijn er ook nog een paar Lebensborn-vrienden om het leven gekomen, onder wie de verwekker is van mijn eigen tweeling. Arme Cristof. Ik heb hem afgelopen voorjaar pas leren kennen. Hij was nog geen tweeëntwintig, zijn huid nog zo zacht als een nectarine. Veel te jong om te sterven. Het maakt me woedend – die niet-aflatende verspilling van levens, die oorlog. Ik weet wel dat je voor een goede zaak sterft als je voor ons vaderland sterft, maar ik vervloek de buitenlandse duivels die Arisch bloed hebben vergoten. Wij laten ons niet onder de voet lopen. Hierdoor zal onze gemeenschappelijke fakkel alleen maar feller gaan branden, en Duitsland zal zegevieren! Zoals de Führer al zei: ‘De soldaten zullen altijd vergezeld worden door het vertrouwen van het Duitse volk.’ En ons vertrouwen zal overeind blijven.

In plaats van ons in wanhoop te wentelen, wil de organisatie Kerstmis grootser vieren dan ooit. Ik help met de versieringen voor het kerstdiner. We hebben al van een aantal hooggeplaatste officieren gehoord dat ze de uitnodiging van Lebensborn hebben aangenomen. Onze soldaten hebben nu meer dan ooit kameraad-

schap en steun nodig. We stropen de dorpen in de omgeving af naar alle mogelijke vlees en groenten waar we maar de hand op weten te leggen, en ik heb me vast voorgenomen dat er brood en gebak van goede kwaliteit moet komen, zoals die uit Papa's keuken. Ik moet alleen nog een bakker zien te vinden die de recepten van Schmidt kan evenaren, en als ik de dingen gegeten heb die de bakkers van Steinhöring maken, heb ik het gevoel dat ik opgedroogde modder heb doorgeslikt. Ik heb heimwee en mis onze familie heel erg.

Sinds de geboorte van de tweeling heb ik heel weinig tijd voor Julius gehad. Ik hoop dat ik wat meer tijd met hem kan doorbrengen nu de kleintjes in de kinderkamer van Lebensborn liggen. Ik durf het alleen tegen jou te zeggen, zusje, maar ik maak we wel zorgen om hen. Ze zijn allebei kleiner dan Julius bij zijn geboorte was. Ik hoop dat het alleen maar komt doordat ze samen in mijn buik hebben gezeten en dat ze binnenkort net zo dik en gezond zullen worden als elk Arisch kind. Ik mag niet te boek komen te staan als iemand die inferieure kinderen op de wereld zet. Het heeft toch al veel te veel jaren geduurd voordat ik weer zwanger was. De enige reden waarom ik hier toch mocht blijven was omdat ik me een trouwe dochter van het Reich had betoond.

De officieren vinden mij leuk gezelschap, maar ik kan en wil zelfs jou niet vertellen wat ik allemaal heb moeten doen om hier bij Julius te kunnen blijven. Sommige mannen zijn op het oog wel heel netjes, maar verwachten in de slaapkamer allerlei liederlijks. Jij bent nog maagd, Elsie, jij hebt geen idee, en ik bid elke avond dat een meevende Duitse man jou tot zijn echtgenote zal maken in plaats van je als minnares te nemen. Dat hoopten Peter en ik ook. Ik denk aan onze laatste kerst samen, toen hij me ten huwelijk vroeg door ons de koekoeksklok uit de keuken te geven en de gouden ring als een kroon op het hoofd van het houten poppetje te leggen. Wat een prachtige kerstdag was dat! De koekoeksklok sloeg en toen kwam de ring naar buiten. Mutti en Papa waren ontzettend trots. Wat was het leven toen nog eenvoudig en gelukkig.

Hoe gaat het met de voorbereidingen voor de kerst? Heeft de bakkerij nog net zo veel klanten, ondanks dat alles op rantsoen is? Een van de meisjes hier heeft familie in Berlijn, en zij zei dat daar